

**חדשנות בעולם מדעי הרוח והחברה – מתודות חישוביות: מחקר והוראה
(פאנל)**

זף סגל
המכללה למינהל
zefsegal@gmail.com

גלעד גוטמן
האוניברסיטה הפתוחה,
אוניברסיטת תל אביב
giladg@openu.ac.il

דפנה קניג
האוניברסיטה הפתוחה
daphnak@open.ac.il

נועה תורג'מן
אוניברסיטת בר-אילן
noa.turgeman@gmail.com

יעל דקל
האוניברסיטה הפתוחה,
אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
yaelde@bgu.ac.il

אלון פישמן
האוניברסיטה הפתוחה
alonfishm@gmail.com

**Innovation in the World of Digital Humanities and Social Sciences
Computational Methods: Research and Pedagogy
(Panel)**

Daphna Kenig
The Open University
daphnak@open.ac.il

Gilad Gutman
The Open University,
Tel Aviv University
giladg@openu.ac.il

Zef Segal
The College of Management
daphnak@open.ac.il

Alon Fishman
The Open University
alonfishm@gmail.com

Yael Dekel
The Open University,
Ben-Gurion University
of the Negev
yaelde@bgu.ac.il

Noa Turgeman
Bar-Ilan University
noa.turgeman@gmail.com

Abstract

In the last twenty years, radical transformations have been taking place in the world of the humanities and social sciences, mainly because of developments of new technological research tools, digital infrastructures, and increase in application of computational methods. These technological innovations brought to the formation of the fields called digital humanities and digital social sciences, and to the establishment of many centers and labs around the world dedicated to promoting these fields, including the DHSS Hub at the Open University. The centers promote these fields with regard to both research and pedagogy. Developing courses and workshops requires dealing with the complexities of teaching these technological methods to students without computational orientation. Another important issue is the wider context of digital humanities and social sciences, i.e., critical thinking regarding the meaning of this integration of computational tools and the implications it has on the future of these fields. Moreover, understanding the various biases and limitations of the technological tools is essential for profound research, one that does not use these tools blindly and simply present the quantitative results of the computational tools, but rather takes into account the effects they have on the research subjects and processes. Developing an approach to computational research tools based on a continuation of the traditional knowledge and practices of these fields, acknowledging the importance of qualitative interpretation, and thinking critically regarding the relation between technology and humanity, these are principal issues in the fields of digital humanities and social sciences.

Keywords: digital humanities and social sciences, computational methods, digital infrastructure, digital humanities pedagogy, technological research tools.

תקציר

בעשרים השנים האחרונות מסתמנים שינויים פורצי דרך בעולם מדעי הרוח והחברה, במיוחד עקב התפתחותם של כלי מחקר טכנולוגיים, תשתיות דיגיטליות, ושימוש גובר במתודות חישוביות בתחומים אלה. חדשנויות טכנולוגיות אלו הובילו ליצירת התחומים המכונים מדעי הרוח והחברה הדיגיטליים ולהקמת מרכזים רבים ומעבדות מחקר ברחבי העולם המיועדים לקידום התחומים, כדוגמת המרח"ב הדיגיטלי באוניברסיטה הפתוחה. קידום התחומים במרכזים אלה נעשה הן מבחינה מחקרית והן מבחינה פדגוגית. פיתוח תכניות לימוד וסדנאות דורש התמודדות עם המורכבות הכרוכה בהוראת מתודות חדשניות אלו לסטודנטים/ות אשר אינם/ן בעלי אוריינטציה חישובית. נושא מרכזי נוסף הוא ההקשר הרחב של מדעי הרוח והחברה הדיגיטליים, קרי חשיבה ביקורתית הנוגעת לשאלת המשמעות של שילוב כלי מחקר חישוביים וההשלכות שיש לכך על עתיד התחומים. כמו כן, הבנת ההטיות והמגבלות השונות שהכלים הטכנולוגיים מביאים איתם הינה חיונית עבור שימוש מחקרי מעמיק, כזה שאינו משתמש בכלים בעיוורון ורק מציג את התוצאות הכמותיות של הכלים החישוביים, אלא כזה הנדרש לביקורתיות בנוגע להשפעות של אלו על מושאי ותהליכי המחקר. פיתוח גישה לשימוש בכלי מחקר חישוביים המבוססת על המשכיות מסורות הידע והפרקטיקות של תחומים אלה, הכרה בחשיבות של פרשנות איכותנית ומחשבה ביקורתית על היחס שבין האדם והטכנולוגיה, מהוות סוגיות מרכזיות עבור מדעי הרוח והחברה הדיגיטליים.

מילות מפתח: מדעי הרוח והחברה הדיגיטליים, מתודות חישוביות, תשתיות דיגיטליות, פדגוגיה במדעי הרוח והחברה הדיגיטליים, כלי מחקר טכנולוגיים.

הפאנל

הפאנל יתמקד בארבע שאלות הנוגעות לתחום, תוך דגש על סוגיית המתודות החישוביות וכלי הניתוח הטכנולוגיים בהקשר מחקרי ופדגוגי:

- מה הם מדעי הרוח והחברה הדיגיטליים?
- איך כלי הניתוח הטכנולוגיים משנים את פני מדעי הרוח והחברה?
- מה הם האתגרים בהוראת מתודות וכלים חישוביים בתחומים אלה?
- מה המגבלות של החדשנות הטכנולוגית במחקר ובהוראת מדעי הרוח והחברה?

בפאנל ישתתפו חמישה חוקרים/ות. הפאנל ינוהל על ידי **דפנה קניג**, מנהלת המרח"ב הדיגיטלי באוניברסיטה הפתוחה, וחוקרת במסגרת מחקר הדוקטורט שיתופי פעולה ומנהיגות בקידום שינויים דיגיטליים מערכתיים בבתי הספר.

גלעד גוטמן, ראש תחום מתודולוגיות מחקר חישוביות במרח"ב הדיגיטלי באוניברסיטה הפתוחה, ודוקטורנט בבית הספר למדעי התרבות, אוניברסיטת ת"א. מחקרו מתמקד בניית ממוחשב של השפה הפיגורטיבית בתיאטרון האנגלי בעת החדשה המוקדמת.

ד"ר זף סגל, היסטוריון ואיש מדעי הרוח הדיגיטליים המתמחה בחקר מרחב, תנועה ותקשורת במאה ה-19, בפרט דרך עיתונות, רכבות ומפות. סגל היה חבר סגל הוראה במחזורים הראשונים של התואר החלוצי במדעי הרוח הדיגיטליים שהוענק באוניברסיטת חיפה, ומיוזמי ומתכנני המסלול למדעי הרוח הדיגיטליים באוניברסיטה הפתוחה.

ד"ר יעל דקל, חוקרת ספרות, יוזמת ומובילת פרויקט "רומן מפתח: קריאה רחוקה ברומן העברי" שמתקיים במעבדה הספרותית באוניברסיטת בן גוריון. מרכזת הוראה בקורס "מחקר טקסטואלי בעידן הדיגיטלי", האוניברסיטה הפתוחה.

נעה תורג'מן, נעה תורג'מן היא דוקטורנטית בתכנית מדע טכנולוגיה וחברה באוניברסיטת בר אילן, היא כותבת את הדוקטורט בהנחייתם של פרופ' ענת בן דוד ופרופ' נח עפרון. נעה בודקת כיצד דימויים של טבע ואקלים מתהווים ומתחרים ברשת, במחקרה נעה מתמקדת באינסטגרם.

ד"ר אלון פישמן, חוקר בלשנות, הוא פוסט-דוקטורנט במרח"ב הדיגיטלי באוניברסיטה הפתוחה. במחקרו על ביטויי חישה הוא משתמש בניתוחים סטטיסטיים לאפיון המשמעות של מבנים לשוניים, וכן בונה מודלים חישוביים של אינטרקציה בין דוברת לנמען.

מקורות

- Croxall, Brian and Diane K. Jakacki. *What We Teach When We Teach DH: Digital Humanities in the Classroom*. University of Minnesota Press, 2023.
- Estill, Laura and Jennifer Guiliano (Eds). *Digital Humanities Workshops: Lessons Learned*. Routledge, 2023.
- Pawlicka-Deger, Urszula and Christopher Thomson. *Digital Humanities and Laboratories: Perspectives on Knowledge, Infrastructure and Culture*. Routledge, 2023.